

TUONELAN TUVILLA

I.

Muuan runoilija.

Saavuin kerran astralisilla retkeilylläni yksinäiseen metsäseutuun, jossa puiden lomasta näkyi kaunis ja sirotekoinen talo. Se oli rakennettu melkein kuin gööttiläinen temppele suippopäisine kattoineen, korkeine ikkunoineen ja taivasta tavoittelevine tornineen. Suuntasin uteliaana askeleni sinne, nähdäkseni kuka niin runollisessa majassa asuskeli vai seisoiko talo tyhjänä.

Tyhjä se ei ollut, sen pian huomasin. Muutamassa ikkunassa näkyi vilaukselta pää ja kohta sen jälkeen ilmestyi suippokaariselle ovelle harmaaseen yönuttuun puettu pieni, keski-ikäinen mies, sangen huolestunut ilme kasvoilla.

Ennenkuin ehdin tervehtiäkään, hän sanoi:

– Ah tuletteko taloani katsomaan? Suokaa anteeksi, minä olen hyvin pahoillani, mutta en voi ottaa teitä vastaan. Nähkää, asunto ei ole vielä aivan kunnossa . . . ihmeellistä kyllä, hän lisäsi ikäänkuin itseksensä.

– En suinkaan tahdo teitä millään tavalla häiritä, vastasin kohteliaasti, vaikka miehen hieman naurettava ulkomuoto ja käytös lisäsi uteliaisuuttani, – tulin todella muuten vain katsomaan, kuka olisi tämän kauniin temppelein omistaja, mutta ell'en voi olla teille miksikään hyödyksi tai iloksi, niin . . .

Aioin juuri lisätä jotakin poismenostani, kun samalla kuulilin oppaani (joka tällä kertaa pysyi näkymättömänä) kuiskaa-

van sydämeeni: ”mene sisään ja ota oppia.” Muutin siis ajatukseni ja lopetin puheeni näillä sanoilla:

– Niin toivon, että te kuitenkin suostutte näyttämään minulle asuntonne minun tähteni. Teidän talonne on siksi omituinen ja komea ja te olette itse siksi etevännäköinen mies, että minulla varmaan olisi paljonkin oppimista teiltä.

Nyt miehen ulkonäkö muuttui. Hän ojentihe suoraksi ja huolestunut ilme katosi hänen kasvoiltaan. Ylpeän arvokkaana hän lausui:

– Te tunnette minut? . . . Niin, miksikä ette minua tuntisi . . . tuntevathan kaikki. Olen runoilija, Adalbert R., kuten tiedätte, ja palvelen kauneutta. Kauneus on jumalattareni.

Hän teki mahtipontisen liikkeen kädellään ja samassa hänen katsettaan kohtasi yönuton kulunut hiha. ”Tuokin!” hän mutisi itsekseen ja ajatuksen nopeudella heitti päältään vieraita vastaanottamaan sopimattoman nuttunsa sekä seiso i nyt edessäni puettuna mallikelpoiseen mustaan bonjouriin.

– Te olette lukenut runojani? Te ihaillette niitä? hän jatkoi puhettaan. – Niin. Entä tämä asuntoni? Se on taiteen temppe i. Se on työhuoneeni ja samalla inspiratsioonini ja nerollisen tuotantokykyni herättäjä. Niin, tähän sanoitte jo, että piditte sitä kauniina. Olen rakentanut sen aivan itseäni ja taidettani varten. Mutta käykäähän sisään.

Hän avasi oven ja kulki edellä. Astuimme avaraan ja valoisaan eteiseen, jossa oli kivinen mosaikilattia. Seiniä koristivat suuret maalaukset, jotka kuvasivat keskiaikaisia metsästysretkiä. Siinä oli ritareita ja ihania naisia, palvelijoita jouset olalla ja poikia haukkoineen.

Isäntäni tarkasti kasvojeni ilmettä ja lukiessaan siitä kiitosta itselleen, hän tyytyväisenä hymähti:

– Eikö teidänkin mielestänne keskiaika ole paljon runollisempi kuin meidän? hän kysyi. – Minä olen aina rakastanut sitä

aikaa ihmiskunnan historiassa ja useimmat ballaadini kuvailevatkin keskiaikaisia tapoja ja tapahtumia.

Minun ei tarvinnut vastata myöntävästi hänen kysymyksiensä keskiajan suuremmasta runollisuudesta, sillä lyhytkasvuinen ja vilkasluontoinen isäntäni puheli itse yhtämittä.

– Olettehan lukenut ballaadini Erik Glippingin viimeistä metsästysretkestä, joka päättyi hänen murhaansa Finnerupin ladossa? Olette tietenkin. Keskiaikainen tunnelma siinä runossa on erittäin onnistunut. Hyvä ystäväni, kuuluisa ruotsalainen runoilija H. on monta kertaa sanonut minulle, että se on runoistani paras. No niin, käydään nyt vastaanottohuoneeseeni.

Isäntäni astui taas edellä kynnyksen yli ja minä hänen kintereillään. Olin jo itsekseni ihmetellyt, mistä hänen äskeinen huolestunut ilmeensä oli johtunut, kun en ollut huomannut mitään puolitekoista tai puutteellista eteisessä, mutta nyt ymmärsin kohta syyn.

Huone, johon astuimme, oli tilava, korkea ja valoisa. Siinä oli pöydät ja sohvat ja mukavat nojatuolit ja seinillä komeat taulut ja peilit. Mutta en joutanut niitä tarkastamaan, sillä huomioni kiintyi heti muutamaan kummalliseen seikkaan. Lattia oli nimittäin tehty maalaamattomista ja höyläämättömistä, likaisen näköisistä laudoista, jotka huojuivat kulkiessa, sillä niitä ei oltu kiinnitetty pölkkyihin, vaan ne loikoivat sinänsä kuoppaisella ja paljaalla maalla. Lautojen lomitse näkyi mustankosteaa maaperä ja keskellä lattiaa oli aivan paljas paikka.

En osannut olla huudahtamatta hämmästyksestä. Ja hämmästykseni yltyi kahdenkertaiseksi, kun loin katseeni runoilija-isäntääni ja näin hänen taas aivan muuttuneen. Hän oli jälleen pieni huolestunut mies yönutussa.

– Ah sanoinhan, ettei tämä asunto ni vielä ole valmis, hän huudahti loukkaantuneella äänellä. – Merkillistä, kun ovat tällä

tavalla rakentaneet. Ja minäkin olen jo niin paljon puuhaa ja vaivaa nähnyt . . .

Samassa hän syöksyi vastapäätä olevaan kolmanteen huoneeseen, ja ennenkuin olin hämmästyksestäni toipunut, hän ilmestyi ovelle laahaten perässään lautaa, jolla nähtävästi aikoi paikata vierashuoneen lattiaa.

– Kun ovatkin tällä tavalla rakentaneet, hän mutisi itseksensä – Ovat jättäneet minun tehtäväkseni korjata ja laittaa lattiat. Onko tämä minunlaiseni miehen työtä? . . . Mutta mitä teen? Mielelläni muuttaisin muuanne, mutta ei ole rahaa . . . Oikein hävettää.

Hän koetti sovitella lautaa avonaiselle paikalle keskellä permanttoa ja kääntyi minun puoleeni avuttoman lapsen rukoi-leva ilme kasvoillaan.

– Katsokaa nyt, hän sanoi, – eikö tämä ole kova kohtalo runoilijalle? Enhän ehdi muuta tehdä kuin korjailia näitä lattioita. Kirjotuksen ja runoilemisen täytyy ihan jäädä sikseen.

– Enkö voi teitä auttaa? kysäisin ja riensin hänen luokseen.
– Kun nyt asetamme tämän laudan näin poikittain, niin pääsee kulkemaan putoamatta kuoppaan. Ja mielessäni tämä näin on kylliksi hyvä. Mitä te tästä enää välitätte? Ettehän tässä huoneessa työskentele. Jättäkää tämä lattia omaan onneensa . . .

Puhuin näin kuin lapselle, sillä otaksuin, että miestä vaivasi semmoinen astralinen hulluus, jota ”elävät” kutsuvat päähänpiintymäksi (*idée fixe*). Mutta runoilijan silmät repeytyivät selko selälleen kauhusta ja hän huudahti:

– Ei, ei! En minä voi mitään jättää. En minä voi mitään kirjottaa, ennenkuin saan taloni reilaan. Työhuoneessani . . . työhuoneessani on asiat vielä hullummin. Tulkaahan ja katso-kaa . . .

Seurasin häntä kolmannen huoneen ovelle ja katsoin sisään. Tämä oli työhuone. Seinät olivat täynnä kirjoja ja ikku-

nan luona oli isohko kirjotuspöytä monenlaisine tarpeineen ja paperineen. Huone olisi ollut kaikin puolin miellyttävä, ell’ei siltä olisi kokonaan puutunut – permanto. Siellä täällä oli tosin laudanpätkä, mutta muuten lattiana oli kosteannäköinen suosammal, jonka vihreät mättäät tuntuivat kätkevän ties minkälaisia ilkeitä matelijoita. Minua ihan puistatti. Ja samalla sääliitti miesraukkaa.

– Katsokaa nyt. Onko tämä ihmisen koti? hän sanoi surkuttelevalla äänellä ja kulki soiseen huoneesensa. – Jalat ihan kastuvat.

Ja todella likainen vesi loiski hänen jalkainsa alta, kun hän asteli vihreillä mättäillä.

– Tämmöisessä minun täytyy olla ja elellä. Ja miksi? hän valitteli. – Miksi? Miksi eivät ole rakentaneet taloani valmiiksi. Kun edes voisın muuttaa tästä pois. Tyytyisin kuinka pieneen tahansa . . . ja yksinkertaiseen . . . kunhan se olisi puhdas ja lämmin ja kunnollinen . . . Mutta raha, raha . . .

Katselin miestä tarkemmin ja rupesin ikäänkuin ymmärtämään.

– Eikö teidän ole ikävä yksin? kysyin.

Hän hämmästyi ja sanoi:

– Yksin! Enhän minä jouda tässä mitään ajattelemaan. Ja parempi onkin, ett’ei kukaan tule tänne, ennenkuin asunto on kunnossa. Yksin, sanotte? . . . Yksin? . . .

– Niin, eikö teillä ole omaisia? Vaimo ja lapset?

Hän katsoi minuun pelästyneenä.

– Vaimo ja lapset, hän hätäisesti virkkoi, – ei Agnes eikä pojat saa tulla tänne, niinkauan kuin kaikki vielä on puolitekoista. Ei, ei, kuinka minä tämmöisessä . . . Mutta te ymmärrätte itse, että minulla on kova kiire, sillä voivathan he tulla koska tahansa, ja silloin . . .

– Missä he sitten ovat?

– Missä? Kotona tietysti.

– Mikä paikka tämä sitten on?

– Tämä? Tämä on minun runoilijakotini. Tämä on minua varten. Kyllä hekin saavat tänne tulla, mutta vielä eivät. En tahtonut kertoa heille tästä, ennenkuin . . .

– Tiedättekö, että olette kuollut? kysyin äkkiä vakavalla äänenpainolla.

– Kuollut! hän kirkaisi. – Minä kuollut! Mitä hulluuksia te puhutte?

– Niin, nähkää, tarkoitan, että olette sitä, mitä ihmiset kutsuvat ”kuolleeksi”. Itse asiassa ei tietysti ole mitään kuolemaa. Te olette vain siirtynyt yhdestä maailmasta toiseen. Ette ole enää maan päällä ”elävien” joukossa. Olette nyt tuonelassa, vainajien valtakunnassa.

Hänen kasvonsa kalpenivat, hän tuijotti minuun kauhistuneena ja horjuui pari askelta taaksepäin, kädet ojossa ikäänkuin näkymätöntä vaaraa torjuen. Ja hänen huulensa toistivat koneellisesti: ”tuonelassa, vainajien valtakunnassa.”

Sitten hänen katseensa vaipui maahan ja hän virkkoi tuskin kuuluvasti:

– Olen sitä itsekin välistä pelolla aavistanut . . . Mutta kuinka se on mahdollista? . . . Voiko ihminen elää, vaikka hän on kuollut?

Yht’äkkiä hän katsahti ylös ja vihan puna nousi hänen kasvoilleen. Puiden nyrkkiään ja polkien jalallaan maahan, niin että vesi loiski ylt’ympäri, hän tuimasti huusi:

– Ei. Se ei ole mahdollista. Minä en ole kuollut. Te valehtelette. Kuka te olette? Menkää pois. En tahdo teitä nähdä. Kuollut! Ha ha haa! Onko kuolleella elävä ruumis? Onko kuolleella silmät ja suu? Onko kuolleella vaatteet? Te olette valehtelija, maailman suurin valehtelija. Katsokaa tänne! Tämöisiäkö mättäitä on tuonelassa? Tuonelassako vesi näin pärs-

kyy? Onko tuonelassa kiviset rakennukset? Onko tuonelassa huonekalut? Te valehtelette . . . Te koettatte pettää minua. Mutta minä sanon teille: pois minun näkyvistäni!

Vihansa vimmassa hän syöksyi kimppuuni ja aikoi työntää minut huoneesta. Olin kahden vaiheilla mitä tehdä, sillä vaikka mies minua säällitti tuntui hänen materialistinen itsepintaisuutensa voittamattoman voimakkaalta; mutta silloin oppaani ääni kehotti minua ”auttamaan”, ja muutta mutkitta rupesin vimmatuun kaksintaisteluun runoilijan kanssa.

Hänen voimansa olivat suuret, sillä niihin keskittyi koko hänen intohimoinen vihansa kaikkea ”henkisyyttä” vastaan. Kamppailumme kesti kauan ja hänen vihansa tuntui ruumiissani raatelevana tuskana. Lopulta minun kumminkin täytyi voittaa, koska saatoin asettaa henkisen tahtoni voiman hänen eläimellistä himoaan vastaan. Hän kaatui alleni maahan ja vapisi käsissäni kuin haavan lehti. Suuret hikipisarot tippuivat hänen otsaltaan. Hän hengitti raskaasti ja vaivalla, mutta ei saanut sanaa suustaan.

Silloin nostin hänet syliini ja kannoin viereiseen huoneeseen. Laskin hänet hellävaroen sohvalle ja sovitin tyynyn hänen pänsä tueksi.

– Nyt levätkää rauhassa vähän aikaa. Olette kovin väsynyt ja tarvitsette nukkua hetkisen.

Laskin käteni hänen otsalleen ja annoin vähän viileätä magnetismia virrata hänen aivoihinsa. Hän vaipui heti virvottaan uneen.

Tiesin, että hän ei nukkuisi kauan maallisessa ajassa laskeutena, ja istuin sentähden nojatuoliin odottamaan hänen heräämistään ja sillä välin miettimään, minkälaisista elämänlangoista hänenkin raukan kohtalo oli punottu.

En ollut mietteissäni vielä päässyt tyydyttäviin lopputuloksiin, kun nukkuja jo heräsi. Hän avasi silmänsä ja tähysteli

ihmetellen ympäriinsä, kohosi istualleen ja lausui sanomattoman pettyneellä äänellä:

– Ah, untako se vain olikin.

Kaikki viha oli kadonnut hänen kasvoiltaan. Niissä kuvastui taas avuttoman lapsen rukoileva ilme. Havaitessaan minut hänen muistinsa näkyi palaavan ja hän sanoi hiljaan:

– Tekö vielä täällä? . . . Se oli siis unta . . . Sitten hän lisäsi vilkkaammin, hymyillen surunvoittoisesti:

– Te voititte minut äsken. Oletteko hyvin pahoillanne? Suokaa anteeksi kiivastumiseni, en tiedä mikä minuun tuli.

– Olkaa huoleti, vastasin ystävällisesti. – Suon teille mielelläni anteeksi. Mutta kertokaa minulle nyt unenne.

– Voinhan sen kertoa, kun taas olen täällä yksin, hän sanoi, ja heittäysi jälleen pitkäkseen sohvalle. – Ei se oikeastaan ollut unta. Se oli nuoruuden muisto. Olin jälleen nuori ja morsiameni luona. Agnes oli nuori tyttö. Me kävelimme puistossa järven rannalla. Oli syyskesän ilta lumoavine kuutamoineen. Tyyni oli järven pinta ja äänettöminä seisoivat metsän puut. Koko luonto kuunteli, kun Agnes ja minä vannoinme toisillemme ikuisen uskollisuuden valat. Minun sydämeni oli taas täynnä nuoruuden rakkautta ja uskoa ja toivoa. ”Korkealle ihanteiden kukkuloille meidän yhteinen kulkumme käy”, vannoin minä Agneselle. ”Meidän elämämme on oleva satua, se on oleva kukkain poimimista runouden ruusutarhassa ja hedelmäin nauttimista maineen maailmassa. Kun sinä tulet omakseni, Agnes, niin laulullani voitan koko ihmiskunnan ihailun!” Niin minä vannoin ja lemmittyäni uskoi ja katsoi silmiini ihailen. Ja me olimme onnelliset. Oi niitä nuoruuden päiviä ja tätä uneni elävää muistoa. Mennyt, mennyt on se aika . . .

Äkkiä hän taas kavahti istualle. Hänen silmänsä katsoivat minuun arasti ja hän kysyi:

– Mutta missä minä nyt olen? Sanokaa, onko totta . . . sanokaa jumalan tähden, onko totta, että minä olen kuollut?

– Totta on. Te olette kuollut ja kuitenkin elävä. Te olette tuonelassa, kuten äsken jo sanoin.

– Tuonelassa? Eikö tämä sitten olekaan helvetti? Totta puhuakseni olen välistä pelännyt, että tämä olisi helvetti. Sillä ajatelkaa, mitä tuskia täällä kärsin. Eikö tämä ole helvetti? Sanokaa totuus: eikö tämä ole ikuinen helvetti? Enkö minä ole kadotettu iankaikkisesti?

– Luuletteko, että helvetissä nähdään semmoisia unia kuin teidän äskeinen unenne oli?

– Niin . . . uneni . . . Hän vaipui ajatuksiinsa ja lisäsi hetken perästä: – Tämä siis ei ole helvetti . . . Te kutsutte tätä tuonelaksi. Nähdäänkö siis tuonelassa autuaallisia unia?

– Teidän unenne oli taivainen näky, se oli ennustus tulevaisuudesta.

– Ennustus!? Luuletteko minun pääsevän taivaaseen, minun, jumalankieltäjän, joka en ole mihinkään uskonut?

– Luulen varmasti. Ei yksikään ihminen ole taivaista ulosuljettu sen kauemmin kuin hän itse sulkee itseltään taivaan.

Hänen katseensa oli täynnä ihmettelyä, mutta samalla siinä alkoi kuvastua lapsellinen ilo ja uteliaisuus. Nyt minä rupesin selittämään hänelle, mitä ymmärsin kuoleman salaisuudesta. Selitin hänelle, kuinka kuolema on tarkotettu lepoajaksi ihmisielulle, mutta kuinka sielun ensin on puhdistuminen, ennenkuin se voi nousta taivaallisiin tähtitarhoihin. Puhuessani hän tuli yhä enemmän liikutetuksi ja lopuksi isot kyyneleet vierivät hänen poskillaan ja hän rupesi tunnustamaan:

– Oi minä olen suuri syntinen. En ole valaani pitänyt. Uskollisuutta vannoin vaimolleni, mutta pettänyt häntä olen, pettänyt, pettänyt monta kertaa. Vereni oli noiduttu, en koettanutkaan vastustaa kauneuden vetovoimaa . . . Tomua ja tuhkaa oli

koko se kunnia, mikä minun osakseni tuli sokean maailman puolelta. Ei se tuntenut minua. Ei se tahtonut minua tuntea, minua, huonoa ihmistä. Se ihaili ja jumaloi runoilijaa . . .

Hänen tällä tavalla vaikeroidessa kuului etäältä juhlallinen kuorolaulu. Se oli kuin katolinen kirkkohymni, jota tuhannet lapset enkelinkirkkaasti lauloivat. Nousimme molemmat pysyyn kuuntelemaan. Kun laulu tuntui lähenevän, kiiruhdimme ikkunalle ja näimme puiden lomitse, kuinka pitkä jono valkoiisiin puettuja lapsia hiljakseen kulki tiellä opettajan johdolla. Kaikki he näkyivät laulavan suurella hartaudella. Heidän perässään kulki suuri joukko vanhempia ja nuorempia ihmisiä, hekin kaikki hartaannäköisinä, vaikeivät lauluun osaa ottaneet.

Toverini katsoi minuun kysyvästi ja minä selitin:

– Lapset ovat tiellä kouluun ja vanhemmat samaten. He käyvät koulua valmistuakseen taivaallista tutkintoa varten.

– Käydäänkö täällä koulua?

– Käydään tietenkin. Kuinka muuten voisi päästä taivaaseen? Tämä on sielun puhdistuskoulua.

– Sittenhän minunkin ehkä . . .

– Epäilemättä. Teidän täytyy oppia rakentamaan oikea lattia tähän temppelemäiseen asuntoonne. Ette ennen pääse taivaaseen. Sitä oppiaksenne teidän täytyy päästä kouluun.

– Niinkö? Tätä lattiatako? Minä jo luulin . . .

– Katsokaa, minä keskeytin, – jokainen ihminen rakentaa elämänsä aikana itselleen asunnon tuonelassa. Kuoltuaan hän muuttaa asuntoonsa. Jos siinä on vaillinaisuuksia tai turhuuksia, hänen täytyy se korjata ja laittaa. Te olette pitkin maallista elämäänne rakentanut höllälle pohjalle, likaiselle pohjalle, soiselle pohjalle . . .

– Minä ymmärrän, hän kuiskasi hiljaa ja hänen päänsä kallistui rintaa vasten. Mutta sitten hän katsoi ylös ja nuoruuden tulta oli hänen silmissään, kun hän lisäsi:

– Mutta tahdon korjata ja parantaa.

Sillä välin oli laulava lapsijoukko ehtinyt aivan ikkunan tasalle. Siellä se pysähtyi, lopetti laulunsa ja kääntyi kasvot runoilijan temppeleihin päin. Ja kun me ihmetellen avasimme ikkunan, kajahti tuhansista suloäänisistä lapsensuista maaniva huuto:

– Adalbert! Adalbert! Tule luoksemme ja liity meihin. Adalbert! Tule kouluun.

Ja kaikki ihmiset, nuoret ja vanhat, yhtyivät huutoon, ja se huuto oli kuin basunain ääni. Ja kaikki viittasivat ja tekivät rohkaisevia liikkeitä käsillään ja kutsuivat runoilijaa luokseen. Ja toverini kasvot kirkastuivat ja hän loi minuun voittoriemuisan katseen.

Sitten hän viittasi kädellään ja huusi heille vastaukseksi: ”minä tulen, minä tulen”, ja minä näin, kuinka hän heitti ruman yönutun päältänsä ja oli puettu valkoiseen vaippaan niin kuin toiset ja riensi ulos heidän luokseen.

Ja minä läksin taas yksin kulkemaan ja jätin taakseni runoilijan kummallisen asunnon. Ja korviini kuului, kuinka lapsijoukko uudestaan oli alkanut laulaa juhlallista ja mieltä ylentävää ylistysvirttään.

Elia Vera

(Tietäjä 1908 Helmikuu N:o 2, ss. 53–58)